

HOUTHEMSE ZAKEN (2) : DE GOUDENROODSWEG

Jos Bielders

Deze bijdrage gaat over hoe door niet alert reageren van de diverse spelers in het spel een eeuwenoude weg zomaar kan verdwijnen, oftewel hoe de *Goudenroodsweg* van de kaart werd weggeefd.

Honderd meter parallel en zuidelijk van de *Elsenweg* tussen Houthem en Haasdal (Schimmert) liep een met zwarte palen afgezet wandelpad, midden door de landbouwgrond van boerderij Willems (naast huize Holswick) nabij de *Klevertweg* aldaar. Deze weg was plaatselijk bekend onder de naam *Goudenroodsweg*, een weg die al op de zogenaamde Tranchotkaart ⁽¹⁾ van 1803 voorkwam.

Plotseling bleek dat deze weg, eind 2009 vanaf het beginpunt vanuit een der weilanden was weggeploegd. Ook is de toegang die via een open sjtiegelke tot het wandelpad leidde, met een afrastering van prikkeldraad volledig geblokkeerd. Iets verder richting Houthem ligt het plaatselijk bekende "*Eikeböschke*".

Binnen de Heemkundevereniging Houthem-St. Gerlach is verscheidene keren gesproken over deze verdwenen zogenaamde *Goudenroodsweg*.

Schrijver dezes heeft, in samenwerking met Ger Sleijpen, de meest fanatieke wandelaar uit het heemkundebestuur, en Harry Becker secretaris van het bestuur, getracht een beeld te krijgen van de teloorgang van dit cultuurhistorisch wandelpad.

Maar eerst wat algemene feiten over deze paden

Net als in veel andere plattelandsgebieden zijn de oude zandpaden en weggetjes rond kerkdorpen de afgelopen decennia zo ongeveer allemaal verdwenen en in vergetelheid geraakt. Deze zogenaamde kerkepaden liepen van de boerderijen in het buitengebied naar de kerk in het centrum.

Situatie november 2009

Voor de ruilverkaveling in de jaren zestig was de inrichting van de meeste wegen en paden aangepast aan de eisen van langzaam verkeer. De kerkepaden zorgden voor korte en veilige (fiets-)routes voor schoolkinderen en ouderen en vergrootten de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van het gebied voor bewoners en toeristen, die economisch steeds belangrijker werden voor het gebied.

Mensen lieten zich vroeger ook al niet dwingen over de toen door plannenmakers bedachte voetpaden te wandelen. Was er een mogelijkheid de afstand te bekorten, dan deden ze dat. Ook is vastgesteld dat alle belangrijke pelgrimsroutes op deze manier zijn ontstaan.

Er begon iemand mee, de tweede dacht: verroest wat handig en binnen de kortste keren had je een stevig pad waar gras of andere planten onmogelijk konden groeien.

Eenmaal ontstaan werden ze later formeel op de wegenkaarten ingetekend en kregen de paden een officiële status.

Weer later werd het wegennetwerk omgetoverd tot een meer grootschalig netwerk van verharde wegen. Door de toename van verkeer en de snelheid hiervan was de situatie voor wandelaars in de buitengebieden plaatselijk gevaarlijk geworden. Daarnaast was en is er steeds meer behoefte aan recreatiemogelijkheden op het platteland. De belangstelling voor natuur en platteland neemt nog steeds toe.

Veel bewoners van het platteland vinden nu dat de wegen en paadjes veel te rigoureuus zijn opgeruimd. Dat gebeurde, zoals eerder opgemerkt, door ruilverkaveling maar ook door beslissingen van kennelijk met de materie onbekende ambtenaren in gemeentehuizen.

Voetpad opgeheven

En dan komen we vanzelf bij het in Houthem verdwenen *Goudenroodspad*.

“Naar onze mening is de weg op een ontoelaatbare wijze opgenomen in het aanpalende bouwland”, zo schreef de boze secretaris van onze vereniging. “Het was een historische weg die vroeger door de landbouwers uit de richting van Sittard en Geleen als pelgrimage werd gebruikt om naar het graf van St.

Gerlachus te lopen om daar gezegend en geneeskrachtig zand tegen allerlei veeziektes op te halen rond de winterkermis en het octaaf op 6 januari."

"Het is natuurlijk verbazingwekkend dat de Gemeente Valkenburg aan de Geul die o.a. het behoud van wandel- en historische wegen hoog in het vaandel heeft staan niet gereageerd heeft. Ook denken wij dat VVV Zuid-Limburg met deze gang van zaken allerm minst gelukkig is", aldus Harry Becker als secretaris van de vereniging in zijn correspondentie met de gemeente.

Dan blijkt al snel dat bij de herverdeling van de gronden op het Centraal Plateau het voetpad is opgeheven. De landinrichtingscommissie van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie heeft op grond van haar beleid het pad aan de 'openbaarheid onttrokken'.

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft vervolgens, geraadpleegd door deze commissie, verzuimd aan te geven dat het pad behouden moest blijven.

Er werd wel gepoogd de fout te vergoelijken door aan te geven dat er een bezwarenprocedure heeft gelopen, maar niemand in het ambtenarengilde kwam tot de ingeving om de Heemkundevereniging in Houthem te informeren over de in gang gezette procedure.

Dus toen de grondeigenaar van het pad, zich kennelijk onbewust van het cultuurhistorisch belang, de ploeg over het pad sleepte en Ger Sleijpen als fanatiek wandelaar hiervoor naar het gemeentehuis toog, keken ambtenaren hem daar aan alsof hij uit een vorige eeuw was opgestaan. Maar ook de lokale politici, aangesproken in dezelfde periode dat dit speelde op verkiezingspad, dachten er niet mee te kunnen scoren en zetten het in de marge van hun verkiezingsretoriek.

De grote verdwijntruc bleek niet meer te kunnen worden overtroffen door een nieuwe tovertruc.

Sleijpen hoopt alleen dat provincie en gemeente lering trekken uit deze misser:

"Vraag advies aan een historische vereniging als je aan zo'n proces begint. Net zoals je de sportraad inschakelt als je van plan bent iets te doen in de sportsector en de kunst- en cultuurraad als op dat vlak iets speelt. Dan voorkom je in elk geval dat zo'n kerkepad verdwijnt omdat niemand de historische betekenis ervan onderkent", zo liet hij Dagblad de Limburger optekenen.

"Wat hebt u tegen ambtenaren? Die mensen doen toch niks." Dit citaat van de oud-cabaretier Henk Elsink komt bij me op als ik alle correspondentie op me laat inwerken die aan deze verdwijning ten grondslag ligt.

Cultuurhistorisch erfoed moet gekoesterd worden, maar daarbij is het wel nodig dat verantwoordelijke mensen uit hun zetels komen.

Want: van de gemeentekoets is de burgemeester de koetsier, de ambtenaren de paarden, en het volk de wielen. In die rolverdeling is, door samen een goed span te vormen, elke rit tot een succesvol einde te brengen.

Noot

⁽¹⁾ Een Tranchotkaart is een kaart uit de reeks topografische kaarten die aan het begin van de 19e eeuw onder leiding van de Franse cartograaf Jean Joseph Tranchot van het gebied tussen de Maas en de Rijn zijn gemaakt.